

Afgerold staat netjes

Vindingen om balen te ontrollen

Wie kiest voor ronde balen, zij het in plaats van gras in sleufsilos of enkel voor de najaarskuil, heeft een methode nodig om ze voor het voerhek te krijgen. Veehouderij Techniek zet de specialistische technieken op een rij.

Tekst: Wilbert Beerling – Foto's: Wilbert Beerling, fabrikanten

Een ronde of vierkante baal kan in de voermengwagen of doseerwagen. Zeker bij een doseerwagen, is het belangrijk hem eerst in twee stukken te knippen. Of je schudt hem op met de kuilhapper of silagebek. Wie een ronde baal direct wil verwerken, zonder tussenkomst van een voermengwagen of doseerwagen, moet op zoek naar een alternatief. Tenzij je fan bent van werken met de tweehand. Die generatie wordt echter schaars en de bedrijfsomvang laat het simpelweg niet meer toe. Diverse fabrikanten hebben zich toegelegd op specialistische machines om ronde balen te voeren.

Ontrollers

Ontrollers, afrollers, ontwikkelaars, we hebben in Nederland niet eens een mooi woord voor de machines om ronde balen te ontrollen. Niet gek, je ziet de ontrollers voor ronde balen niet veel in Nederland. Twee fabrikanten lijken enigszins een voet aan de grond te hebben in ons land; het Franse Altec en het Oostenrijkse Göweil. Altec is vooral bekend van instrooimachines en Göweil van de maisbalenpers en de balenwikkelers. Maar op YouTube kom je een grote verscheidenheid aan ontrollers tegen. Of in elk geval methodes om ronde balen af te rollen.

Sommige oplossingen zijn duidelijk 'home-made'. Andere worden gemaakt bij professionele constructeurs in vooral Nieuw-Zeeland, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk en Frankrijk. Uiteraard hebben ook de Italianen en de Duitsers zich een beetje in de strijd gemengd. Belangrijk te weten, is dat we in dit artikel naar de systemen kijken die een ronde baal kunnen laden op de

kuilplaat en die de baal vervolgens kunnen lossen voor het voerhek. Bij deze systemen is dus geen tweede trekker of andersoortige machine nodig.

Roterende balenvork

Het meest eenvoudige systeem om een ronde baal te ontrollen, is een continu roterende balenvork. Die worden gebouwd door onder meer het Oostenrijkse Göweil, maar ook door het Duitse Fliegl, bekend van de aanbouwdelen en transportwagens. Ook fabrikanten van knikladers en aanbouwdelen leveren zulke ontrollers. Weidemann en Schäffer bijvoorbeeld, maar ook de Duitse fabrikant van aanbouwdelen Bressel und Lade.

Het systeem is simpel, twee, drie of vier lange tanden zijn op een soort tafel gemonteerd die hydraulisch wordt gedraaid door een hydromotor. Je hebt dus wel een derde functie nodig. Je steekt de pennen in een platte zijde van de baal. Een ronde baal is opgerold, door hem te draaien rol je hem weer af. De roterende balenvork is wel het eenvoudigst, maar niet het nauwkeurigst. Je kunt je voorstellen dat zo'n baal niet altijd laagje voor laagje afrolt. Je moet er een beetje gevoel bij krijgen. Ook het binnenste deel van de baal afrollen is moeilijk.

In de praktijk laat je dat deel simpelweg van de tanden glijden. Een voordeel van dit systeem, is dat je de balen van hoogte kunt pakken. En ook als ze met de platte kant op de grond staan. In de meeste gevallen wordt zo'n roterende vork met een voorlader of iets dergelijks gebruikt. Dat maakt het verwijderen van folie en net iets aangenamer. Je kunt de baal immers op werkhogte hangen.

Semi-zelfladend

Semi-zelfladend klinkt wat raar. Het klopt echter wel min of meer. Deze machines komen dikwijls uit Nieuw-Zeeland en het Verenigd Koninkrijk. Ze bestaan uit twee delen. Dat zie je echter niet als je zo'n machine nadert. Zie je ze aan het werk, dan valt het kwartje. De semi-zelfladende ontroller is een altijd gedragen machine. Om een baal op de ontroller te leggen, wordt de twee in één-machine ontkoppeld. Je trekt met een touwtje de vergrendeling tussen beide los terwijl de machine op de grond staat. Onder de ontroller komt een balenvork tevoorschijn als je de trekker naar voren rijdt. De balenvork draagt de ontroller als een palletvork. De hydromotor om de baal te ontrollen zit aan de balenvork. Steek je de pennen van de vork in de

< Het eenvoudigst, en het minst precies, is een continu roterende balenvork voor driepunt, voorlader, verreiker of shovel, zoals deze van Fliegl.

▼ Het meest geavanceerd is een zelfladende ontroller. Je schuift een af of niet hydraulisch verlengbare arm onder de baal die hem oppikt.

Prijnsindicaties

Feeder-Leader 'The Boss' semi-zelfladend	8.800 NZD (5.335 euro)
Feeder-Leader 'The Boss' getrokken, zelfladend voor 2 balen	14.900 NZD (9.033 euro)
Göweil RBA-ontroller met laadarm voor hefinrichting	8.339 euro
Göweil BZT-roterende balenvork voor hefinrichting	2.062 euro

Prijzen volgens opgave fabrikant exclusief btw en eventuele vrachtkosten.

De semi-zelfladende ontrollers bestaan uit twee delen. De balenvork fungeert als een soort palletvork die de ontroller draagt.

De hydromotor die de ontroller in beweging zet, zit op de balenvork. Via een soort mof koppelt hij bij aanpikken met de kettingaandrijving van de ontroller.

Het Nieuw-Zeelandse Hustler levert ook de 'Chainless' zonder kettingaandrijving om de baal te ontrollen. De ketting zou het meest slijtagegevoelige onderdeel zijn. Twee getande rollen en een bewegende kunststof bodemplaat doen bij deze machine het werk. De kettingloze ontrollers kunnen ook vierkante balen verdelen.

‘Ze kunnen ook vierkante balen verdelen’

ontroller, dan koppelt de hydromotor via een soort mof met de rol die de ketting aandrijft. Kettingen met meenemers zorgen namelijk dat de baal afrolt. Over het algemeen ligt de baal op een tafel die geconstrueerd is volgens de ronding van de baal. Zo wordt voorkomen dat de baal tijdens het ontrollen van de tafel valt. Een andere optie is een platte tafel met aan beide zijden een constructie die voorkomt dat de baal van de tafel gaat, zoals het prototype van het ook Oostenrijkse Shigan heeft.

Een variant hierop is de kettingloze ontroller. Het principe is gelijk, alleen ontbreken de kettingen met meenemers. De machines hebben een beweegbare bodemplaat en twee loswalzen. Door de baal met de bodem op de walzen te drukken, los je gelijkmatig. De hydromotoren die de bodem bewegen en de walzen laten draaien, zijn ook hier onderdeel van de balenvork en zijn met een soort mof verbonden met de ontroller. Ook bij deze machines hoeft je dus niet meer handelingen te doen dan het oppakken van de ontroller met de balenvork. Voordeel is dat ze ook, mede door de dubbele wals, vierkante balen kunnen lossen.

Kenmerk van zo'n machine is dat de bewegende bodemplaat van kunststof is en niet van staal. Het kunststof is ruwer en voorkomt slepen. De baal blijft op ruw kunststof simpelweg beter op zijn plek liggen dan op glad staal. Bovendien is het kunststof corrosiebestendig. Indicatoren geven aan in welke hoek de bodemplaat moet staan voor zowel ronde als vierkante balen. Aan de hand van de dichtheid van de baal moet de chauffeur de hoek fijnstellen. De fabrikanten die kiezen voor kettingloos zijn het Nieuw-Zeelandse Hustler, het Amerikaanse Agway en het Oostenrijkse RMH Landtechnik, dat onlangs voor het eerst een ontroller introduceerde. Het ook Oostenrijkse Shigan toonde slechts een animatie van een ontroller die het wil bouwen. De Oostenrijkers zien kennelijk nog ruimte op de markt voor ontrollers. De semi-gedragen ontrollers lenen zich voor de hefinrichting, maar kunnen ook aan een voorlader of iets dergelijks. Heb je zoiets in de hef, dan wordt het wat lastiger om het folie in één keer van de baal te halen. Je moet dan door de knieën, je kunt de baal immers niet hoog heffen. Wie een voorlader gebruikt, heeft dat probleem uiteraard

niet. Toch blijft het wat omslachtig, want je snijdt het net, dat onder het folie zit en de baal bij elkaar houdt, er pas af als de baal op de tafel ligt. Door het net na het lossnijden vast te knopen aan de machine en de baal een keer rond te laten gaan, kun je het er makkelijk afhaken. In ieder geval geldt, dat je een keer van de trekker moet om het folie los te snijden en te verwijderen en een keer om het net los te snijden. Bij de roterende balenprikker kun je beide handelingen in één keer doen. Als je de balenvork aan een laadwerktuig hebt, kun je balen wel van hoogte pakken. Zo niet, dan zul je ze vooraf plat moeten leggen.

Zelfladend

De volledig zelfladende machines worden wat complexer. Er zijn bovendien meer opties beschikbaar. Ze werken met een tafel met kettingen met getande meenemers. Je krijgt een baal op de tafel door een hydraulische arm onder de baal te schuiven, net zo als een eenvoudige rondebalewikkelaar dat doet. Met zo'n zelflader moet je met een andere machine de ronde baal plat op de grond leggen. Met deze machines, zul je een keer extra van de trekker moeten om

het halve net en de helft van het folie te verwijderen. Hoewel, je zou het restant aan net en folie aan de laadarm kunnen knopen als je de baal half los snijdt voor je hem laadt. Dat bespaart je één keer afstappen. Eenmaal op de tafel, rol je de baal op min of meer dezelfde manier af als met de semi-zelfladende machine met kettingen. De zelfladende worden wat groot voor een voorlader. Het betreft machines voor in de driepuntshof.

Kijken we naar de opties, dan is er voor ieder wat wils. Denk aan een, eventueel hydraulisch, draaiende tafel. Dan kun je links, rechts en op een smalle voergang, achter lossen. Ook een al of niet hydraulisch verstelbare laadarm behoort vaak tot de mogelijkheden. Zo kun je balen met verschillende diameters oppikken. Deze zelfladende gedragen ontrollers worden gebouwd door Fliegl, Göweil, Emily en Altec. De laatste twee zijn van Franse makelij. Die zijn vergelijkbaar met een semi-zelflader. Ze hebben echter een laadarm en geen losse balenvork. De machines van Fliegl en Göweil zijn wat gecompliceerder, dat komt mede doordat ze een rol hebben die de baal lost. De baal ligt min of meer in

een bunker in plaats van op een plateau, zoals bij de Franse machines.

Wolagri

Een vreemde eend in de bijt, is de Italiaanse Wolagri T12. Deze zelfladende ontroller hangt in de driepunt en staat op vier zwenkwielen. Achteruitrijden met die machine is dus makkelijk en de machine heeft een aftakasaangedreven oliepomp. De eisen aan de trekker zijn dus minimaal. Wolagri is een fabrikant van groenoranje hooibouwmachines, rondebalepersen en wikkelaars. De vier zwenkwielen zijn zeker niet het enige bijzondere aan de Wolagri T12. Gedurende het afrollen wordt de van de baal afgerolde laag telkens gesneden in lengtes van 9, 15 of 22 cm. Ontrollen en snijden gaat niet tegelijk bij de Wolagri. Een mechanisme zorgt dat de baal in kleine stappen ontrolt. Na iedere stap gaat er een happer met mes langs de baal. De baal wordt ontrolt door tanden die een rondgaande beweging maken, half boven de tafel waar de baal op ligt en half eronder. Zo wordt de baal met iedere slag iets afgerold en wordt het voer egaal gelost.

Getrokken en zelfrijdend

Zoek je verder naar oplossingen om balen te verdelen, dan kom je van alles tegen. Getrokken machines bijvoorbeeld. De Wolagri bijvoorbeeld, is er ook als variant met twee grote wielen en dissel. Die kan mee het land in voor bijvoeren in het weideseizoen. Ook Hustler maakt getrokken ontrollers. De getrokken varianten laden de baal meestal niet van opzij, maar van achter. Ze hebben een balenprikker achter het wielstel die vervolgens een beweging van 180 graden maakt en zo de baal op de tafel legt. Een voordeel daarvan, is dat je twee balen kunt meenemen. Ook uit Noord-Amerika komen zelfladende getrokken ontrollers. Zoals de Agway en de Super Slicer II van Deweze die overigens wel van opzij met een arm laadt en toch twee balen kan meenemen. Voor wie het echt klein wil hebben, zijn er de zelfrijdende zelfladende van de Franse fabrikant Altec en het Zwitserse Ballemax. Achter de machines van Altec, elektrisch of met dieselmotor, moet je aanlopen. De Ballemax heeft een benzinemotor en een eigen bestuurdersplatform. Beide laden de ronde baal met een laadarm.